

Referat

Møte om: Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser

Saksnr.:

Til stede:

Utvalget:

Professor Steinar Holden, Universitetet i Oslo (leder)
Forskningsleder Thomas von Brasch, Statistisk sentralbyrå
Ekspedisjonssjef Amund Holmsen, Finansdepartementet
Assisterende direktør Nina Larsson Midthjell, Norges Bank
Forskningsdirektør Linda Nøstbakken, Statistisk sentralbyrå
Rektor Øystein Thøgersen, NHH
Professor Ragnar Torvik, NTNU

Forfall:

Avdelingschef Erika Färnstrand Damsgaard, Riksgälden (Stockholm)

Sekretariatet:

Fagsjef Erling Motzfeldt Kravik
Seniorrådgiver Håkon Frede Foss
Seniorrådgiver Kjersti Lyngtun Hansen
Rådgiver Linn Karina Stormo

Andre deltakere:

Forsker Håkon Tretvoll, Statistisk sentralbyrå
Avdelingsdirektør Arent Skjæveland, Finansdepartementet
Avdelingsdirektør Kristine Høegh-Omdal, Finansdepartementet
Underdirektør Kjersti Næss Torstensen, Finansdepartementet
Fagsjef Yngvar Dyvi, Finansdepartementet
Seniorrådgiver Eero Tölö, Finansdepartementet

Dato: 27.04.2022

Møteleder: Utvalgsleder Steinar Holden

Referent: Sekretariatet

Referat fra møte i Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser 27. april 2022

1. Dagsorden og åpning av møtet

Utvalgsleder Steinar Holden ønsket velkommen til første møte etter fremleggelsen av utvalgets uttalelse. Utvalgsmedlemmene ble orientert om at to av medlemmene, Annette Alstadsæter (NMBU) og Peter Stephensen (DREAM-gruppen), har trukket seg fra utvalget.

Ordet ble deretter gitt til ekspedisjonssjef Amund Holmsen, som gratulerte utvalget med uttalelsen og informerte kort og overordnet om departementets arbeid med å følge opp utvalgets vurderinger.

2. NORA-modellen: Mikrofundering av arbeidstilbudet og status for estimeringsarbeidet

Innledning ved Håkon Tretvoll, forsker i Statistisk sentralbyrå

Tretvoll ga en statusoppdatering av arbeidet med estimeringen av makromodellen NORA og prosjektet med modellering av arbeidsmarkedet.

Estimeringsarbeidet med NORA har inntil nylig hatt utfordringer med å komme frem til «rimelige» parameterverdier gjennom estimeringen. I arbeidet med å løse problemene har SSB sammenlignet modellens egenskaper med en tidligere versjon av NORA og andre sammenlignbare modeller, som Norges Banks NEMO. I forbindelsen med utviklingen av NORA ble modellens parametere kalibrert blant annet ved hjelp av såkalt «IRF-matching» med NEMO. En del av disse parameterverdiene er til nå blitt beholdt gjennom estimeringsarbeidet. SSB er i gang med å estimere disse parameterne fritt, noe som viser seg å bedre estimeringsresultatene.

Den nyeste estimeringen gir nokså store forskjeller i en del viktige parameterverdier, slik som graden av «habit formation» i konsumet (treghet) og persistensen i pengepolitikkgeregelen. Tretvoll viste også resultatene fra et produktivitetssjokk i konkurranseutsatt sektor. Det er relativt store forskjeller i impulsresponsene basert på den kalibrerte modellen (baseline) og den siste (og foreløpige) estimeringen. Et sentralt spørsmål i det videre arbeidet med estimeringen av modellen er hvilke kriterier som skal legges til grunn for å evaluere estimeringen, og hvordan de ulike kriteriene skal vektlegges. Det ble blant annet pekt på utfordringer med et volatilt konsum.

I prosjektet med modellering av arbeidsmarkedet jobbes det med å evaluere viktigheten av å inkludere frontfagsmodellen og å vurdere alternative modellmekanismer for arbeidstilbudet. I dag er arbeidstilbudet i NORA modellert gjennom en redusert-form-ligning hentet fra den makroøkonomiske modellen KVARTS. En lønnsdannelse som den norske, med frontfagsmodellen, er lite utbredt i faglitteraturen for DSGE-modeller, og redusert-form ligningen fra KVARTS er blitt benyttet for at mekanismene samlet sett skulle bli mest mulig i tråd med erfaringene for hvordan norsk økonomi virker. I den pågående modellutviklingen utforskes muligheten

for å isteden inkludere en mikrofundert modell for arbeidstilbudet. I standardmodellen i DSGE-litteraturen (ofte benevnt Gali-modellen) bestemmes arbeidstilbudet ved en intratemporal avveining mellom verdien av arbeid og fritid. I presentasjonen ble egenskapene til denne samt et alternativ basert på en modell av Forni, Furlanetto og Lepetit fra 2018 (FFL-modellen) vist. FFL-modellen tar utgangspunkt i Gali-modellen, men inkluderer også dynamikk ved at arbeidere tar hensyn i dag til fordelene det er å ha jobb i fremtidige perioder. Tilstanden i arbeidsmarkedet har betydning for husholdningenes beslutning om å tilby arbeidskraft. Tretvoll viste at FFL-modellen for flere av sjokkene gir nokså like resultater som dagens versjon av NORA.

Forberedt kommentar ved utvalgsmedlem Øystein Thøgersen

Thøgersen viste til at utvalget har hatt glede av å følge arbeidet med NORA fra idéfasen til å bli en modell som er i ferd med å finne sin plass i sfæren av makromodeller i Norge. Det som fremsto som et omfattende prosjekt, er nå i ferd med å komme i mål, og modellen tas i bruk.

Thøgersen pekte på at det bør tenkes grundig på om det er problematisk at verdien på strukturelle parametere er forskjellig mellom ulike modeller, herunder NORA og NEMO.

Videre stilte han spørsmål ved tolkningen av endringer i noen av parameterverdiene mellom den estimerte versjonen og «baseline»-versjonen (kalibrert versjon). Blant annet betydningen av lavere verdi på parameteren for vanedannelse («habit formation»), persistens i taylorregelen og at konsumet er relativt volatilt.

Diskusjon i utvalget

Det var enighet i utvalget om at det er gledelig å se at estimeringen av modellen nå er i ferd med å komme på plass. Strategien om å bygge modellen stegvis har vært vellykket. På den måten fikk man tidlig på plass et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med modellen.

Utvalget diskuterte hvorvidt det er et problem med ulike verdier på strukturelle parametere i NORA og NEMO. På den ene siden kan det så tvil om det er strukturelle verdier man fanger opp, på den annen side kan det være naturlig å forvente at slike verdier blir forskjellige når det er to ulike modeller med ulike mekanismer og egenskaper. Dersom det legges for mye vekt på likhet, kan poenget med å ha ulike modeller bli mindre.

Videre diskuterte utvalget modelleringen av arbeidsmarkedet i NORA og egenskapene ved de ulike alternativene. Det er positivt med mikrofundert modellering av arbeidstilbudet. Utvalget pekte på at selv om det er ønskelig med en mikrofundert modellering av arbeidstilbudet, er det bedre å beholde redusert form dersom den mikrofunderte ikke gir troverdige resultater.

3. Bruk av NORA i Finansdepartementet

Presentasjon ved sekretariatsleder Erling M. Kravik

Kravik orienterte om at flere i Finansdepartementet nå har satt seg godt inn i NORA-modellen og har begynt å benytte den i finanspolitiske analyser. Departementet har jevnlig kontakt med modellmiljøet i SSB og Norges Bank.

Kravik viste at departementet har brukt NORA i ulike analyser i budsjettdokumentene de siste årene. Boks 3.4 i [Nasjonalbudsjettet 2021](#) illustrerte virkninger av midlertidig økt offentlig forbruk finansiert på ulike måter. Videre viste departementet i boks 2.3 i [Nasjonalbudsjettet 2022](#) ulike fremskrivninger av konsumet i 2021 og 2022. Øvelsen var gjort på bakgrunn av den spesielle situasjonen skapt av pandemien, med kraftig fall i konsumet i 2020 og mye oppdemmet sparing i husholdningene. Uten særlige tilpasninger i de makroøkonomiske modellene, ville de innebygde tregheter gi en fremskrivning der konsumet vil ta seg sakte opp når smittevernrestriksjoner løftes. Boksen viser en fremskrivning i NORA der smittevernrestriksjoner er modellert som en midlertidig, kraftig økning i skatt på konsum, som så brått tas vekk og der tregheter i endringene i årlig konsum («habit formation») er skrudd av. Øvelsen viste at konsumet fremover da ville gå tilbake på et normalnivå i et tempo som lignet det som lå til grunn i budsjettets referansebane.

I Nasjonalbudsjettet 2022 ble også NORA og KVARTS brukt for å belyse aktivitetvirkninger av finanspolitikk, og det ble vist anslag på multiplikatoreffekter fra begge modeller, se boks 3.3.

Kravik viste videre frem noen foreløpige, upubliserte øvelser som viser hvordan modellen kan benyttes til å analysere effekten av ekspansiv finanspolitikk under ulike forutsetninger om konjunktursituasjonen.

Det ble også vist til at modellen har blitt brukt i en analyse av selskapsskattens virkninger på investeringer, se Brasch m.fl. (2021)¹. Det tas sikte på at arbeidet resulterer i publisering i internasjonalt tidsskrift. Det arbeides også med andre akademisk artikler der modellen benyttes.

Forberedt kommentar ved utvalgsmedlem Nina L. Midthjell

Midthjell mente det er bra at Finansdepartementet har fått en modell som NORA, og at det er fornuftig å ha flere modeller tilpasset ulike problemstillinger, fremfor å inkorporere alle mekanismer i én stor modell.

Midthjell sa at mikrofunderede, økonomiske modeller kan gi tyngde til faglige argumenter i politikktutforming. Hun uttrykte samtidig skepsis til å legge vekt på modellresultater ensidig, og tok til orde for at man bør sammenholde slike analyser

¹ Brasch, T. V., Frankovic, I., & Tölö, E. (2021). Corporate taxes, investment and the self-financing rate: The effect of location decisions and exports. Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/handle/11250/2767204>

med vurderinger fra eksperter på ulike sektorer i økonomien. I kommunikasjonen overfor beslutningstakere må usikkerheten til modellresultatene understrekes.

Midthjell viste til at modellutviklingen bør være vår for nye trender som kan få betydning for viktige elastisiteter. For eksempel kan vi se tendenser til at fritid blir mer verdsatt enn før. Det vil i så fall være en strukturell endring som vi må ta hensyn til i modellene våre for å få rimelige resultater.

Midthjell pekte på at hva vi tror om multiplikatoreffekten, kan ha stor betydning for hvordan man bør føre finanspolitikk. Hun viste videre til at anslag på multiplikatoreffekten i stor grad påvirkes av forutsetninger, og at det er krevende å få god identifikasjon på disse størrelsene.

Diskusjon i utvalget

Utvalget diskuterte utfordringene med å anslå multiplikatoreffekter. Størrelsene på multiplikatorene er svært usikre, men kan potensielt ha stor betydning for hva som riktig politikkutforming. Det ble påpekt at modellkjøringer er viktig for å belyse dette for beslutningstakere og omgivelser.

Det ble vist til at det er viktig å benytte modeller til det de er ment for. I en situasjon med store tilbudsrestriksjoner, slik som under pandemien, vil ikke modellenes normale egenskaper være rimelig å legge til grunn.

Departementet orienterte om at de arbeider med å se nærmere på multiplikatoreffekter i de ulike modellene.

4. Om seminaret

Utvalget diskuterte tema for seminar, jf. vedlegg. Sekretariatet sammen med utvalgsleder vil sende ut utkast til program.

De resterende delene av møtet omhandlet utvalgets uttalelser og referatføres ikke. Kun utvalgsmedlemmene (utenom Holmsen) og sekretariatet deltok.

Vedlegg

- Dagsorden
- Plansjer fra innleggene